

Ministerieel besluit tot definitieve opheffing van de bescherming als monument van de restanten van een oude toren in Zottegem (Strijpen)

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op:

- het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.2.1, 3°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 5 juli 2024 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering, artikel 2, 1°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 30 september 2024 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 5, §1, eerste lid, 3°.

Vormvereisten

Dit besluit kwam tot stand volgens de procedurestappen en de vormvereisten, beschreven in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.2.3 tot en met 6.2.7.

De volgende vormvereisten zijn vervuld:

- De opheffing van de bescherming als monument werd onderzocht.
- De bevindingen van het onderzoek zijn opgenomen in een opheffingsdossier.
- Het voorlopig opheffingsbesluit werd getekend op 17 mei 2024 en werd bij uittreksel in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt op 3 juni 2024.
- De gemeente Zottegem organiseerde een openbaar onderzoek van 21 juni 2024 tot en met 20 juli 2024.

De behandeling van de adviezen, opmerkingen en bezwaren is opgenomen als bijlage 4 bij dit besluit.

Motivering

De bewaarde restanten van een oude toren in de woning, Bruggenhoek 15 in Zottegem (Strijpen) werden beschermd als monument bij ministerieel besluit van 13 maart 1997, omwille van de historische waarde. Dit besluit werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 7 oktober 1997.

Het algemeen belang gevormd door de erfgoedwaarden wordt in het beschermingsbesluit als volgt omschreven:

- de historische waarde:
als overblijfsel van een bij het Egmontkasteel van Zottegem horende bakstenen toren met uitkragende zandstenen spitsbogige fries uit de eerste helft van de 16de eeuw,

vermoedelijk als duiventoren bestemd en op het einde van de 19de eeuw in een woning ingebouwd.

De bewaarde restanten van een toren in de woning, Bruggenhoek 15 in Zottegem (Strijpen) zijn vermoedelijk overblijfselen van een duiventoren uit de 16de eeuw. De oude toren is echter zeer fragmentair bewaard. Zichtbare delen van de toren beperken zich tot de deels bewaarde zuidgevel en een deel van de noordgevel dat alleen op de zolderverdieping van de huidige woning zichtbaar is. Op de gelijkvloerse en eerste verdieping van de huidige woning wijzen alleen muurdiktes en een ingepakte moerbalk op de aanwezigheid van de vroegere toren.

Artikel 6.2.1, 3°, van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 staat de gehele of gedeeltelijke wijziging of opheffing van een bescherming omwille van het algemeen belang toe. De parlementaire voorbereiding stelt daarbij het volgende: "door een wijzigende context kan het algemeen belang immers geëvolueerd zijn ten opzichte van het algemeen belang ten tijde van de bescherming".

In functie van een algemene evaluatie van het beschermd bestand in Vlaanderen die als doelstelling heeft om een dynamische selectie van de essentiële en representatieve getuigen van het leven in Vlaanderen te vrijwaren, wordt het beschermd erfgoed getoetst aan de hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde.

De evaluatie van het beschermde bestand in Vlaanderen is gebaseerd op:

- de erfgoedwaarde zoals vermeld in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 2.1, 26°: de archeologische, architecturale, artistieke, culturele, esthetische, historische, industrieel-archeologische, technische, ruimtelijk-structurerende, sociale, stedenbouwkundige, volkskundige of wetenschappelijke waarde waaraan onroerende goederen [en de cultuurgooederen die er integrerend deel van uitmaken] hun huidige of toekomstige maatschappelijke betekenis ontleen;
- de vijf selectiecriteria die gehanteerd worden in functie van bescherming en die het afwegingskader vormen om het onroerend erfgoed te waarderen:
 - 1° zeldzaamheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed uitzonderlijk voorkomt in relatie met de geografische context, de historische context, de typologie of het oeuvre;
 - 2° herkenbaarheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een goed herkenbare uitdrukking is van zijn oorspronkelijke functie, uitzicht of vormgeving, of van een belangrijke fase in de latere ontwikkeling daarvan;
 - 3° representativiteit: geeft aan in hoeverre het onroerend goed typerend is voor een geografische of historische context of een welbepaalde typologie of een bepaald oeuvre;
 - 4° ensemble: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een sterke samenhang vertoont tussen de verschillende elementen;
 - 5° context: geeft aan in hoeverre er tussen het onroerend goed en zijn directe of ruimere omgeving een sterke relatie is op landschappelijk, stedenbouwkundig of esthetisch vlak.

De evaluatie van de erfgoedwaarden van de restanten van de oude toren in Zottegem (Strijpen) op basis van de erfgoedwaarden en huidige criteria voor bescherming is als volgt:

- 1° zeldzaamheid: in Vlaanderen zijn er vijftien vrijstaande duiventorens uit de 16de en 17de eeuw met een beschermd statuut. Ze bevinden zich in de provincies Antwerpen (1), Oost-Vlaanderen (5), West-Vlaanderen (8) en Vlaams-Brabant (1). Behalve de duiventorens van de vroegere abdijen van Oudenburg en Wevelgem gaat het om exemplaren bij kasteelsites en voorname boerderijen. Hoewel het gaat om een eerder zeldzaam type gebouw bevat het beschermde bestand in Vlaanderen beter bewaarde voorbeelden van duiventorens uit de 16de en het begin van de 17de eeuw;
- 2° herkenbaarheid: door de fragmentaire bewaring is de vermoedelijke duiventoren nauwelijks als zodanig herkenbaar. Een groot deel van de bewaarde muurfragmenten is enkel vanuit de huidige woning waarneembaar. De mogelijke identificatie als duiventoren is alleen mogelijk aan de hand van geschreven en iconografische bronnen en minieme bouwsporen (duivenhokjes?) op de zolder van het huidige woonhuis. In vergelijking met de restanten van de toren in Zottegem bezitten andere beschermde vrijstaande duiventorens in Vlaanderen een veel grotere herkenbaarheid. Niet alleen zijn ze nog volledig vrijstaand, ze bevatten ook nog de vliegopeningen voor de duiven, het meest typerende erfgoedelement van een duiventoren;
- 3° representativiteit: de onzekerheid over de identificatie als duiventoren bij het Egmontkasteel en de fragmentaire bewaring van de bouwkundige overblijfselen bemoeilijken een inschatting van de toren als een representatief voorbeeld van een duiventoren. Alleen de bakstenen nissen op de zolder van de huidige woning kunnen verwijzen naar een oorspronkelijke functie als duiventoren. In de huidige toestand zijn de restanten van de toren echter allerminst representatief voor een duiventoren uit de 16de of het begin van de 17de eeuw;
- 4° ensemble: de ensemblewaarde van de vermoedelijke duiventoren in Zottegem is beperkt. Aan de buitenzijde is maar één gevel gedeeltelijk in opstand zichtbaar. Binnenin wijzen alleen de muurdiktes, een ingepakte moerbalk en overblijfselen van oorspronkelijk muurwerk op de huidige zolderverdieping van de woning op de aanwezigheid van de oorspronkelijke torenconstructie;
- 5° context: door de verstedelijking van de noordrand van het stadscentrum van Zottegem bezitten de restanten van de toren in Bruggenhoek weinig contextwaarde. De vermoedelijke historische ruimtelijke relatie tussen de toren en het Egmontkasteel is niet meer herkenbaar. De oorspronkelijk open ruimte ten oosten van het Egmontkasteel zoals die is vastgelegd op historische kaarten en stadszichten is verdwenen. De visuele band tussen de vermoedelijke duiventoren en het Egmontkasteel, waar de houder van het duivenrecht verbleef, is hierdoor verloren gegaan.

Gezien de zeer fragmentaire bewaring zijn de restanten van de toren in de woning, Bruggenhoek 15 in Zottegem geen herkenbaar voorbeeld van een duiventoren uit de 16de eeuw. Het ensemble is te sterk aangetast waardoor de samenhang tussen de verschillende bewaarde fragmenten niet langer afleesbaar is. De ruimtelijke relatie met de site van het Egmontkasteel waartoe de toren vermoedelijk behoorde is bovendien verstoord. Gezien de geringe herkenbaarheid en afwezigheid van een ensemble of ondersteunende context is de erfgoedwaarde ontoereikend voor een bescherming als monument op Vlaams niveau.

De hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde hebben geleid tot een gewijzigde context waarin de erfgoedwaarden onvoldoende zijn voor een bescherming van de restanten van de oude toren die deel uitmaken van de woning, Bruggenhoek 15 in Zottegem (Strijpen) als monument. De vrijwaring van de erfgoedwaarden middels een bescherming als monument is niet langer vereist omwille van het algemeen belang.

De bescherming van de restanten van de oude toren, Bruggenhoek 15 in Zottegem (Strijpen) als monument wordt opgeheven omwille van het algemeen belang.

DE VLAAMSE MINISTER VAN BEGROTING EN FINANCIËN, VLAAMSE RAND, ONROEREND
ERFGOED EN DIERENWELZIJN BESLUIT:

Artikel 1. Het ministerieel besluit van 13 maart 1997 tot bescherming van de restanten van de oude toren en de Villa Cantaert in Zottegem (Strijpen) als monument, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 7 oktober 1997, wordt definitief gedeeltelijk opgeheven.

Art. 2. Het beschermde goed, de restanten van de oude toren, uit de 1ste helft van de 16de eeuw, vermoedelijk duiventoren van het Egmontkasteel, deel uitmakend van de woning, gelegen Bruggenhoek 15 te Zottegem (Strijpen), waarvan de bescherming als monument definitief wordt opgeheven, bevindt zich op het perceel met de volgende kadastrale gegevens: Zottegem, 8ste afdeling/Strijpen, sectie A, perceelnummer 840M(deel).

In het beschermingsbesluit van 13 maart 1997 wordt dit kadastraal omschreven: als Zottegem (Strijpen), 8ste afdeling, sectie A, 2de blad, perceelnummer 840L (deel).

Het plan met de aflijning is opgenomen als bijlage 1 bij dit besluit.

De fotoregistratie van de huidige fysieke toestand van het onroerend goed waarvan de bescherming definitief wordt opgeheven, wordt als bijlage 3 bij dit besluit gevoegd.

Art. 3. In artikel 1 van het ministerieel besluit van 13 maart 1997 tot bescherming van de restanten van de oude toren en de Villa Cantaert in Zottegem (Strijpen) als monument worden de zinsnedes

“Wegens zijn historische waarde:

- als monument:

De restanten van de oude toren, uit de 1ste helft van de 16de eeuw, vermoedelijk duiventoren van het Egmontkasteel, deel uitmakend van de woning gelegen Bruggenhoek 15 te Zottegem (Strijpen), meer bepaald het deel van de voorgevel (westgevel) rechts van de deur, het deel van de achtergevel (oostgevel) rechts van de middengang, de zuidelijke zijgevel en de vroegere noorderlijke zijgevel die thans de muur van de middengang vormt

bekend ten kadaster:

Zottegem (Strijpen), 8ste afdeling, sectie A, 2de blad, perceelnummer 840L (DEEL).”

en

"de historische waarde wordt als volgt omschreven:

- als overblijfsel van een bij het Egmontkasteel van Zottegem horende bakstenen toren met uitkragende zandstenen spitsbogige fries uit de 1ste helft van de 16de eeuw, vermoedelijk als duiventoren bestemd en op het einde van de 19de eeuw in een woning ingebouwd."

opgeheven.

Art. 4. Het plan als bijlage bij het ministerieel besluit van 13 maart 1997 wordt vervangen door het plan dat als bijlage 2 gevoegd is bij dit besluit.

Brussel,

De Vlaamse minister van Begroting en Financiën, Vlaamse Rand, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn,

Getekend door: Ben Weyts (Signature)
Getekend op: 2025-02-10 18:28:34 +01:0
Reden: Ik keur dit document goed

Weyts Ben

Ben WEYTS